

**Загальна професійна (сертифікатна) програма**

**«Сталий розвиток у державному управлінні. Підготовка до відновлення  
територіальних громад».**

**Підсумкова робота**

**в рамках**

**Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність»  
(DOBRE)**

**Надія Івасюк**

**Визначення основних проблем закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної  
громади та шляхи їх вирішення**

**Нижній Вербіж - Краків, 2024**

## **Зміст**

|                                                                                                             |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ВСТУП</b>                                                                                                | <b>3</b>  |
| <b>Розділ 1 – Загальна характеристика закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади</b> |           |
| 1.1. Мережа закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади                               | 4         |
| 1.2. Основні проблеми надання освітньої послуги в громаді                                                   | 7         |
| <b>Розділ 2 – Шляхи вирішення проблем закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади</b> |           |
| 2.1. Проведення SWOT – аналізу та гендерного аналізу території Нижньовербізької дитячої школи мистецтв      | 9         |
| 2.2. Пропозиції щодо вирішення проблемних питань                                                            | 12        |
| <b>Висновок</b>                                                                                             | <b>13</b> |
| <b>Список джерел</b>                                                                                        | <b>14</b> |

## ВСТУП

У Нижньовербізькій сільській територіальній громаді до 70 відсотків видатків бюджету спрямовано на галузь освіти. Проте, зазначені видатки спрямовані на виплату заробітної плати з нарахуваннями працівникам закладів освіти та поточне утримання освітніх установ. Оскільки, бюджет Нижньовербізької сільської територіальної громади є дотаційним, а обсяг власних доходів не забезпечує проведення капітальних видатків, які можуть покращити стан надання освітньої послуги, дана тема є актуальною як і для більшості громад Івано-Франківської області, так і громад інших областей України.

Початок повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України та воєнний стан в Україні, вплинули на всі сфери життя. Винятком не стала і галузь освіти в цілому. Виїзд сімей з дітьми дошкільного та шкільного віку за кордон, зменшення народжуваності – це ключові фактори, які вплинуть на систему освіти через 2-6 років:

- зменшення кількості вихованців закладів дошкільної освіти, що призведе до закриття груп, припинення діяльності дошкільних закладів, оголошення простою працівників, звільнення працівників;

- зменшення кількості учнів закладів загальної середньої освіти, що призведе до необхідності проведення оптимізації установ, в тому числі пониження рівня закладів (з ліцею до гімназії), скорочення педагогічних працівників.

При цьому слід зазначити, що ці зміни матимуть вплив і на вищу освіту, оскільки із зменшенням кількості учнів відповідно зменшиться кількість потенційних студентів вищих навчальних закладів.

## Розділ 1 – Загальна характеристика закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади

### 1.1. Мережа закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади

У Нижньовербізькій сільській територіальній громаді [1, 2, 3] функціонує та надає послуги у сфері освіти 10 закладів, з них:

- 6 закладів загальної середньої освіти (4 ліцеї та 2 гімназії);
- 3 заклади дошкільної освіти;
- 1 дитяча школа мистецтв.

**Таблиця 1**

**Характеристика закладів загальної середньої освіти**

| Назва закладу                                                 | Навчальний рік  |                  |                       |                 |                  |                       |                 |                  |                       |
|---------------------------------------------------------------|-----------------|------------------|-----------------------|-----------------|------------------|-----------------------|-----------------|------------------|-----------------------|
|                                                               | 2021/2022       |                  |                       | 2022/2023       |                  |                       | 2023/2024       |                  |                       |
|                                                               | кількість учнів | кількість класів | наповнюваність класів | кількість учнів | кількість класів | наповнюваність класів | кількість учнів | кількість класів | наповнюваність класів |
| Великоклочівський ліцей                                       | 324             | 18               | 18,0                  | 325             | 17               | 19,1                  | 314             | 17               | 18,5                  |
| Ковалівський ліцей                                            | 210             | 11               | 19,1                  | 209             | 11               | 19,0                  | 194             | 11               | 17,6                  |
| Мишинська гімназія                                            | 220             | 10               | 22,0                  | 223             | 10               | 22,3                  | 203             | 10               | 20,3                  |
| Нижньовербізький ліцей імені Героя України Олександра Кукурби | 356             | 20               | 17,8                  | 387             | 21               | 18,4                  | 398             | 21               | 19,0                  |
| Спаська гімназія                                              | 142             | 9                | 15,8                  | 129             | 9                | 14,3                  | 120             | 9                | 13,3                  |
| Спаський ліцей імені Івана Франка                             | 200             | 11               | 18,2                  | 200             | 11               | 18,2                  | 200             | 11               | 18,2                  |
| <b>Разом</b>                                                  | <b>1452</b>     | <b>79</b>        | <b>18,4</b>           | <b>1473</b>     | <b>79</b>        | <b>18,6</b>           | <b>1429</b>     | <b>79</b>        | <b>18,1</b>           |

За попередніми даними відділу освіти, молоді, спорту, культури та туризму Нижньовербізької сільської ради, прогнозована кількість учнів у закладах загальної середньої

освіти на 2024/2025 навчальний рік складатиме 1324, а планова кількість класів – 77, тобто очікується зменшення кількості учнів на 105 осіб та зменшення кількості класів на 2 одиниці. Таким чином, фактична наповнюваність класів складатиме 17,2, при доведеній Міністерством освіти України при розрахунку обсягу освітньої субвенції на 2024 рік, розрахунковій наповнюваності класів 18. Дана ситуація щодо зменшення кількості учнів закладів загальної середньої освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади може призвести до зменшення обсягу освітньої субвенції з державного бюджету місцевому бюджету.

**Таблиця 2**

**Довідка про окремі показники закладів загальної середньої освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади за 2021 – 2024 роки**

| Назва адміністративно-територіальної одиниці          | Передбачено кошторисом на 2021 рік (зі змінами) - всього загальний фонд) (тис. грн.) | видатки на 1 учня (грн) у 2021 році | Передбачено кошторисом на 2022 рік (зі змінами) - всього загальний фонд) (тис. грн.) | видатки на 1 учня (грн) у 2022 році | Передбачено кошторисом на 2023 рік (зі змінами) - всього загальний фонд) (тис. грн.) | видатки на 1 учня (грн) у 2023 році | Передбачено кошторисом на 2024 рік (зі змінами) - всього загальний фонд) (тис. грн.) | видатки на 1 учня (грн) у 2024 році |
|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| <b>Всього по Нижньовербізькій сільській ТГ</b>        | <b>55 555,4</b>                                                                      | <b>38 261,3</b>                     | <b>56 923,9</b>                                                                      | <b>38 618,7</b>                     | <b>56 243,2</b>                                                                      | <b>39 358,4</b>                     | <b>59 526,7</b>                                                                      | <b>41 656,2</b>                     |
| Великоклучівський ліцей                               | 12 681,4                                                                             | 39 140,1                            | 12 113,3                                                                             | 37 157,4                            | 11 229,9                                                                             | 35 764,0                            | 11 610,5                                                                             | 36 976,1                            |
| Мишинська гімназія                                    | 8 841,6                                                                              | 40 189,1                            | 7 030,3                                                                              | 31 526,0                            | 7 068,6                                                                              | 34 820,7                            | 7 545,0                                                                              | 37 167,5                            |
| Нижньовербізький ліцей імені Героя України О. Кукурби | 13 534,2                                                                             | 38 017,4                            | 14 487,5                                                                             | 37 435,4                            | 14 456,6                                                                             | 36 323,1                            | 16 046,2                                                                             | 40 317,1                            |
| Ковалівський ліцей                                    | 7 930,1                                                                              | 37 762,4                            | 8 914,2                                                                              | 42 651,7                            | 8 848,6                                                                              | 45 611,3                            | 9 116,4                                                                              | 46 991,8                            |
| Спаська гімназія                                      | 4 929,5                                                                              | 34 714,8                            | 5 571,4                                                                              | 43 189,1                            | 5 835,9                                                                              | 48 632,5                            | 6 061,3                                                                              | 50 510,8                            |
| Спаський ліцей імені Івана Франка                     | 7 638,6                                                                              | 38 193,0                            | 8 807,2                                                                              | 44 036,0                            | 8 803,6                                                                              | 44 018,0                            | 9 147,3                                                                              | 45 736,5                            |

Середня вартість навчання одного учня у закладах загальної середньої освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади впродовж 2021 – 2024 років має тенденцію до збільшення [4, 5, 6, 7]. Це пов'язано із ростом мінімальної заробітної плати,

ростом єдиної тарифної сітки, збільшенням тарифів на комунальні послуги та енергоносії, збільшенням інших поточних видатків закладів освіти (придбання пального для генераторів, збільшення кількості пільгових категорій учнів та відповідно збільшення видатків на оплату послуг харчування (приватні підприємці, що надають послуги харчування) та придбання продуктів харчування (державні їдальні)).

Провівши аналіз окремих показників закладів загальної середньої освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади за 2021 – 2024 роки, ми бачимо, що у закладах освіти, де фактична наповнюваність менша, ніж розрахункова (18), вартість навчання більша. У наступні роки ситуація може погіршитись через функціонування 2 закладів у 1 населеному пункті.

**Таблиця 3**

**Характеристика закладів дошкільної освіти**

| Назва закладу                                           | Навчальний рік       |                |                     |                      |                |                     |                      |                |                     |
|---------------------------------------------------------|----------------------|----------------|---------------------|----------------------|----------------|---------------------|----------------------|----------------|---------------------|
|                                                         | 2021/2022            |                |                     | 2022/2023            |                |                     | 2023/2024            |                |                     |
|                                                         | кількість вихованців | кількість груп | наповнюваність груп | кількість вихованців | кількість груп | наповнюваність груп | кількість вихованців | кількість груп | наповнюваність груп |
| Великоклюківський заклад дошкільної освіти "Ключик"     | 37                   | 2              | 18,5                | 33                   | 2              | 16,5                | 41                   | 2              | 20,5                |
| Мишинський заклад дошкільної освіти "Струмочок"         | 75                   | 3              | 25,0                | 66                   | 3              | 22,0                | 75                   | 3              | 25,0                |
| Нижньовербізький заклад дошкільної освіти "Веселка"     | 73                   | 3              | 24,3                | 72                   | 3              | 24,0                | 64                   | 3              | 21,3                |
| Дошкільний підрозділ Спаського ліцею імені Івана Франка | 55                   | 2              | 27,5                | 46                   | 2              | 23,0                | 50                   | 2              | 25,0                |
| <b>Разом</b>                                            | <b>240</b>           | <b>10</b>      | <b>24,0</b>         | <b>217</b>           | <b>10</b>      | <b>21,7</b>         | <b>230</b>           | <b>10</b>      | <b>23,0</b>         |

## 1.2. Основні проблеми надання освітньої послуги в громаді

15 березня 2020 року на сесії Нижньовербізької сільської ради об'єднаної територіальної громади прийнято рішення про затвердження Плану удосконалення надання освітньої послуги на 2020 – 2023 роки [8].

Так, надання освітніх послуг в громаді мало ряд проблемних питань:

- недостатнє облаштування території Великоключківського ліцею та Мишинської гімназії;
- відсутність системи безпеки в закладах освіти (відеоспостереження);
- недостатня кількість факультативів;
- невисока якість взаємодії педагогів із батьками;
- відсутність мотивації до підвищення рівня самоосвіти вчителів;
- нестача інклюзивного ресурсного простору;
- доцільність переходу на альтернативні котельні (тверде паливо) Нижньовербізького ліцею, а також відновлення роботи газової котельні;
- відсутність утеплення фасадів закладів освіти.

Для вирішення відповідних проблем була створена робоча група в Нижньовербізькій громаді. Учасники групи створили план щодо удосконалення освітніх послуг. На основі цього робоча група сформувала кількісні та якісні показники ефективності Плану вдосконалення освітніх послуг, а також встановила порядок збору, систематизації інформації, відповідальних за збір даних, та періодичність їх збору. Для кожного показника були визначені такі характеристики: назва; опис методу розрахунку; джерело даних; періодичність розрахунку; базове значення показника.

З метою вирішення означених проблем у наданні якісних освітніх послуг у Нижньовербізькій громаді планувалося оснащення навчальних закладів мультимедійним обладнанням, інтерактивними дошками, проєкторами та модернізованими комп'ютерними класами. На ці потреби передбачили кошти сільського бюджету. Найважливішими стали курси, тренінги для вчителів, обмін досвідом з іншими спільнотами, мотивація вчителів до самоосвіти; облаштування спортивних майданчиків у закладах освіти. Дуже важливим стало будівництво котельні в Нижньовербізькому ліцеї.

Проте зазначений План удосконалення надання освітньої послуги на 2020 – 2023 роки не виконаний у повному обсязі, у зв'язку пандемією коронавірусу та із російською агресією, та потребує прийняття у новій редакції. Це пов'язано насамперед:

- із закінченням терміну дії Плану удосконалення надання освітньої послуги на 2020 – 2023 роки;
- приєднанням до Нижньовербізької сільської територіальної громади у листопаді 2020 року двох населених пунктів, які не були включені до Плану удосконалення надання освітньої послуги на 2020 – 2023 роки;
- проведення моніторингу виконаних та невиконаних завдань Плану удосконалення надання освітньої послуги на 2020 – 2023 роки та їх актуалізація в сучасних умовах.

**На даний час, можна виділити наступні основні проблеми надання освітньої послуги в громаді:**

- Зменшення кількості учнів у навчальних закладах, у зв'язку виїздом через воєнні дії;
- Не створений безпечний освітній простір;
- Відсутні укриття у закладах освіти;
- Можливість довготривалих вимкнень електроенергії та відсутність стабільного резервного джерела енергії;
- Недостатнє фінансове забезпечення закладів освіти з державного бюджету;
- Наявні шкільні автобуси застарілі та потребують щорічних ремонтів;
- Відсутнє забезпечення шкільними автобусами у половини закладів;
- Енергозатратні будівлі закладів освіти;
- Відсутня спортивна інфраструктура біля навчальних закладів;
- Комп'ютерна техніка та навчальне обладнання потребують модернізації та оновлення;
- Не забезпечено умови щодо проведення корекційних занять з особами з особливими освітніми потребами (відсутні фахові спеціалісти, відсутній навчальний інвентар);
- Виїзд молодих педагогічних працівників за кордон.



## **Розділ 2 – Шляхи вирішення проблем закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади**

### **2.1. Проведення SWOT – аналізу та гендерного аналізу території Нижньовербізької дитячої школи мистецтв**

З метою проведення комплексної оцінки закладів освіти та визначення їх проблем, доцільно здійснити SWOT – аналіз галузі освіта в цілому, без поділу по навчальних закладах.

#### **SWOT – аналіз**

##### **S – сильні сторони**

В навчальних закладах працюють досвідчені педагогічні працівники

Оптимальна мережа закладів освіти

Розвиток волонтерського руху

Підтримка учнівського самоврядування

Участь учнів у олімпіадах та конкурсах обласного рівня та здобуття призових місць

##### **W – слабкі сторони**

Недостатній рівень матеріально – технічної бази

Небажання деяких педагогічних працівників змінювати форми роботи, свій світогляд по відношенню до сучасного покоління

Недостатній рівень державного фінансування

##### **O – можливості**

Залучення інвесторів

Мотивування учнів, що зайняли призові місця у обласних олімпіадах та конкурсах та набрали

200 балів при здачі ЗНО/НМТ

Можливості творчого розвитку учнів та вихованців

##### **T – загрози**

Фактична наповнюваність класів відповідає розрахунковій

Зменшення кількості учнів у зв'язку з демографічною ситуацією та воєнними діями

Зростання вартості енергоносіїв

Відсутність укриттів

Виїзд молодих педагогічних працівників за кордон

### **Гендерний аудит території Нижньовербізької дитячої школи мистецтв**

Нижньовербізька дитяча школа мистецтв є унікальною установою позашкільної освіти, що діє у Нижньовербізькій сільській територіальній громаді. Контингент учнів складає 95 осіб. При цьому, надано дозвіл директору школи проводити додатковий набір учнів понад встановлений контингент на засадах самоокупності (госпрозрахунок). Учнями Нижньовербізької дитячої школи мистецтв є як діти із населених пунктів громади, так і діти із сусідніх громад (Печеніжинська селищна територіальна громада та Коломийська міська територіальна громада).

З метою визначення основних проблем Нижньовербізької дитячої школи мистецтв проведено гендерний аудит території.

### **Результати аудиту**

#### **Позитивні результати аудиту:**

- Загальний вигляд будівлі – у доброму стані;
- Проводиться прибирання території та приміщень будівлі;
- Встановлені сміттєві баки у приміщенні;
- Територія обгороджена;
- Подвір'я перед школою асфальтоване та доступне для всіх верств населення;

#### **Негативні результати аудиту:**

- Не встановлена система відеопостереження;
- Відсутнє укриття;
- Під час сильних дощів є загроза протікання даху;
- Відсутній пандус;
- Відсутня кнопка виклику;
- Відсутній дашок над сходами, у зимову пору можливе намерзання льоду на сходах;
- Територія неосвітлена в нічний час;

- Відсутні парково – садові лавочки для відпочинку учнів між уроками;
- Будівля двоповерхова, на другий поверх ведуть подвійні сходи, що унеможлиблює проведення занять для учнів з інвалідністю.

Крім того, можна виокремити наступні проблеми Нижньовербізької дитячої школи мистецтв:

- несистематичне оновлення музичних інструментів (з 2017 року до 2022 року було придбано тільки баян та скрипку);
- висока вартість музичних інструментів (бандура – ціна нового інструменту коливається від 32000 грн. до 45000 грн., цимбали – ціна нового інструменту коливається від 29000 грн. до 114000 грн.);
- учнів на музичному відділенні менше, ніж на художньому, при цьому витрати на оплату праці викладачів музичного відділення більші, ніж художнього. Це пов'язано із специфікою проведення занять: заняття музичного відділення проводяться переважно індивідуально, заняття художнього відділення проводяться колективно по 6 – 10 дітей у групі.

## 2.2. Пропозиції щодо вирішення проблемних питань

Перш за все, для вирішення визначених проблем закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади потрібно:

1) На державному рівні (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України):

- здійснити перегляд нормативно-правових актів, що регулюють надання освітньої послуги (формула розрахунку обсягу освітньої субвенції та відновлення використання показника розрахункової наповнюваності класів 14,5 замість 18);

- удосконалення діючого законодавства про освіту (дошкільну, загальну, позашкільну);

2) На місцевому рівні (Нижньовербізька сільська рада, Івано-Франківська обласна рада, Івано-Франківська обласна державна адміністрація):

- залучення коштів державного та обласного бюджету для створення сприятливих умов для надання освітньої послуги (будівництво укриттів, капітальних ремонт підвальних приміщень для використання їх у якості укриттів, будівництво спортзалу, термомодернізація закладів освіти, придбання шкільних автобусів, оновлення навчального обладнання);

- залучення міжнародних грантів – моніторинг конкурсів міжнародних фондів та розміщення проєктних заявок для отримання грантів;

- оформлення місцевих запозичень для інвестиційних проєктів у галузі освіти;

- встановлення альтернативних джерел електроенергії (сонячні панелі);

- створення безпечного освітнього простору – камери відеоспостереження, офіцер служби освітньої безпеки;

- оптимізація мережі закладів освіти (об'єднання 2 навчальних закладів у селі Спас) – насамперед проведення громадських слухань;

- прийняття Плану удосконалення надання освітньої послуги на 2024-2029 роки;

- перегляд структури Нижньовербізької дитячої школи мистецтв щодо введення нових класів або проведення переформатування наявних класів.

## **Висновок**

Мережа закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади представлена 10 установами. При цьому, при Спаському ліцеї імені Івана Франка діє дошкільний підрозділ.

У роботі визначено проблеми закладів освіти Нижньовербізької сільської територіальної громади та запропоновано шляхи їх вирішення.

При цьому, на основі статистичних даних, проведено аналіз середньої вартості навчання одного учня у закладі загальної середньої освіти.

Проведено SWOT – аналіз навчальних закладів в цілому та гендерний аудит території Нижньовербізької дитячої школи мистецтв.

Зазначені проблеми галузі освіта є спільними для багатьох громад Івано-Франківської області та громад інших областей України.

## Список джерел

1. Рішення виконавчого комітету Нижньовербізької сільської ради від 09 вересня 2021 року № 137/2021 «Про затвердження фактичної мережі закладів освіти Нижньовербізької сільської ради в новій редакції на 2021-2022 навчальний рік», електронний документ, режим доступу: <https://nyznoverbizkaotg.dosvit.org.ua/documents/ckto0o28ajp7n0763k872ha1g>

2. Рішення виконавчого комітету Нижньовербізької сільської ради від 14.09.2022 року № 124/2022 «Про затвердження фактичної мережі закладів освіти Нижньовербізької сільської ради в новій редакції на 2022-2023 навчальному році», електронний документ, режим доступу: <https://nyznoverbizkaotg.dosvit.org.ua/documents/clamimxoavwfr0914pkvlaq57>

3. Рішення виконавчого комітету Нижньовербізької сільської ради від 11 вересня 2023 року № 96/2023 «Про затвердження фактичної мережі закладів освіти Нижньовербізької сільської ради в новій редакції на 2023-2024 навчальному році»

4. Довідка про окремі показники загальноосвітніх навчальних закладів Нижньовербізької ТГ станом на звітну дату (станом на 01.01.2022 року), статистичні дані фінансового відділу Нижньовербізької сільської ради

5. Довідка про окремі показники загальноосвітніх навчальних закладів Нижньовербізької ТГ станом на звітну дату (станом на 01.01.2023 року), статистичні дані фінансового відділу Нижньовербізької сільської ради

6. Довідка про окремі показники загальноосвітніх навчальних закладів Нижньовербізької ТГ станом на звітну дату (станом на 01.01.2024 року), статистичні дані фінансового відділу Нижньовербізької сільської ради

7. Довідка про окремі показники загальноосвітніх навчальних закладів Нижньовербізької ТГ станом на звітну дату (станом на 01.07.2024 року), статистичні дані фінансового відділу Нижньовербізької сільської ради

8. Рішення Нижньовербізької сільської ради об'єднаної територіальної громади від 15 березня 2020 року № 1594-XLII/2020 «Про затвердження Плану удосконалення надання освітньої послуги», електронний документ, режим доступу: <https://nyznoverbizkaotg.dosvit.org.ua/documents/ck8n64f1qn6r20783dnzz053u>